

Wild, verwilderd of aangeplant?

door *Huibert Barendregt*

Zoals bij de uiteenzetting over de streeplijst al naar voren is gekomen, wordt bij de FLORON-inventarisatie gekeken naar de wilde planten in Nederland. In het Nederlandse landschap is door het sterke ingrijpen van de mens in de natuur het bepalen van de 'wildheid' van planten echter vaak een probleem. In principe wordt een plant wild genoemd als zij de ingenomen groeiplaats op eigen kracht heeft bereikt en zich in dat milieu kan handhaven. Naast de planten die zich letterlijk op eigen kracht verplaatsen, zoals Springzaad, worden hierbij doorgaans ook de planten inbegrepen die zich verspreiden met natuurlijke middelen zoals wind, water, insecten, vogels en zoogdieren. Hierbij moet wel worden aangekend dat het hier alleen gaat over wilde planten op 'natuurlijke' groeiplaatsen. Moeilijkheden ontstaan bij wilde planten op onnatuurlijke groeiplaatsen en bij gecultiveerde¹ planten op natuurlijke plekken. Wat er in een bepaalde situatie geïnventariseerd dient te worden en waarom, wordt hieronder toegelicht.

Adventieven

Onder adventieven worden planten verstaan die door de mens uit een ander gebied toevallig op een terrein zijn geïntroduceerd, vaak als 'verstekeling' in een goedertransport. Veel van deze soorten vinden in ons land niet de juiste groeiomstandigheden en verdwijnen na enige tijd (al kan dat soms wel een paar jaar duren). Dergelijke soorten worden als *onbestendig* bestempeld. Weet een adventieve plant zich wèl gedurende enige generaties te handhaven en zich ook nog uit te breiden dan wordt de soort als ingeburgerd beschouwd en komt in de Flora en op de streeplijsten. Een recent voorbeeld hiervan is het Fluweelblad (*Abutilon theophrasti*). Staat een soort eenmaal op de streeplijst dan kan hij altijd worden aangestreept, ook wanneer men vermoedt dat een voorkomen op een bepaalde plek niet bestendig zal zijn.

Gecultiveerde planten in het wild

Soms ontsnappen planten uit een tuin en weten zich ergens anders te vestigen. In dat geval spreekt men van *verwilderde* planten. Dergelijke planten worden niet genoteerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor planten die als tuinafval in een bosje terecht komen. Ondanks het feit dat ze zich soms jaren kunnen handhaven, is het voorkomen niet als wild te beschouwen. Wilde soorten die uit heemtuinen afkomstig zijn èn inburgeren, kunnen wel genoteerd worden. Een ander geval is dat van de stinzenplanten. Stinzenplanten zijn uitheemse planten die ooit zijn ingevoerd bij buitenplaatsen en die daar zijn verwilderd. Gezien hun langdurig voorkomen op vrijwel natuurlijke terreinen worden ze als ingeburgerd beschouwd.

'Wilde' planten in het wild

Een andere situatie ontstaat wanneer wilde planten opzettelijk ergens zijn uitgeplant of uitgezaaid. Bij plantsoenendiensten zijn 'veldbloemenmengsels' tegenwoordig erg populair. Hiervoor worden zaden gebruikt van in Nederland voorkomende soorten als Margriet, Korenbloem, Gele ganzebloem en Bolderik. Zulke inzaaiingen zijn vaak te herkennen aan planten met grotere en mooiere bloemen dan bij inheemse populaties het geval is. Soms gaan inheemse soorten vergezeld van uitheemse soorten zoals het Koekruid (*Vaccaria hispanica*). Omdat het hier *kunstmatige* introducties betreft worden dergelijke planten ondanks het feit dat ze tot inheemse soorten behoren niet genoteerd; met andere woorden, de soorten zijn wel wild te noemen, maar het voorkomen niet.

Wilde planten in cultuur

Parken en arboreta vormen soms een ideale biotoop voor zeldzame planten. Hoe de planten op dergelijke groeiplaatsen terecht zijn gekomen en of er van uitbreiding sprake is, is in veel gevallen niet meer na te gaan. Daarom verdient het de aanbeveling om zulke biotopen apart te inventariseren. Een zeer goede kennis van de oecologie van wilde planten en cultuurplanten is dan wel noodzakelijk.

Gecultiveerde wilde planten in het wild

Deze situatie komt vooral bij bomen en struiken voor. Veel van het Nederlandse bos bestaat uit exemplaren van soorten die er van nature voorkomen, maar op kwekerijen vermeerderd zijn en vervolgens uitgeplant. Omdat deze planten wel een goed milieu voor andere planten (hogere planten, mossen, paddestoelen, korstmossen) vormen is het toch zinvol ze te noteren. Voor kruidachtige planten geldt hetzelfde. In bermen uitgezaaid graszaad bestaat soms uit geselecteerd wild materiaal dat op velden vermeerderd is.

1. Er is een verschil tussen gecultiveerde planten en cultuurplanten. Onder gecultiveerde planten wordt hier verstaan planten die om welke reden dan ook door de mens worden gekweekt. Dit kunnen zowel wilde planten als cultuurplanten zijn. Cultuurplanten zijn planten waarvan de erfelijke eigenschappen door de mens zijn veranderd.